

ادامه از صفحه اول

معضل ثامن الحجج و تجربه جهانی

به عبارت دیگر، مسئولان اعم از قوه مجریه در قبال امانت مردم مسئولیت دارند. بیچاره طلبکاران که زیر دست‌و‌پای این پاسکاری، سرمایه خود و اکنون عمر خود را تلف‌شده مشاهده می‌کنند. این قبیل خانواده‌های چندین میلیونی در حقیقت به علت ناکارآمدی مسئولان، دچار فاصله از ساختار رسمی می‌شوند که یک اختلال امنیتی جدی محسوب می‌شود. معضل ثامن‌الحجج در نگاه جهانی و حقوق بین‌الملل از دو زاویه قابل ارزیابی است؛ نخست از نگاه حقوق و مسئولیت‌های حاکمیت در برابر مردم و دوم از نظر فساد دستگاه‌های اداری، مالی و بانکی. همان‌طور که گفته شد، از مشخصه‌های یک ساختار مستحکم در حقوق بین‌الملل این است که قادر باشد امنیت جانی، مالی و… شهروندانش را تأمین و تضمین کند، صدها سند و مدرک وجود دارد که بانک مرکزی شروع به کار و تأیید مؤسسه مالی ثامن‌الحجج را تا تیر ۱۳۹۴ در سایت خود به اطلاع عموم رسانده بود و بوستر این مجوز بانک مرکزی به عنوان بانک در حال تأسیس، در ورودی تمام شعبات ثامن‌الحجج نصب شده بود. هنگامی که قرار شد بانک مرکزی مسئولیت‌هایش را دنبال کند، در بر روی پاشنه دیگری چرخید و کوبی تأسیس این ۵۳۴ شعبه بانکی ثامن‌الحجج نه در ایران، بلکه در کره ماه اتفاق افتاده است و حتی به نقل از برخی نامعلوم در سایت بانک مرکزی، سرمایه‌گذاران بینوا و ازهمه‌کس‌رانده از همه‌جامانده را به سرمایه‌دارانی که باید سرمایه‌ایشان مصادره شود معرفی کرد یا اعلام کرد استفاده از منابع بانک مرکزی به دلیل تبعات اقتصادی منفی، مخالفانی دارد و برخی می‌گویند چرا پولی که متعلق به بیت‌المال و ۸۰ میلیون ایرانی است باید به ۸۰۰ هزار نفر سپرده‌گذار یک مؤسسه غیرمجاز پرداخت شود؟ عملکرد ایران را با بقیه جهان می‌توان مقایسه کرد که چگونه در ایران از هر بهانه‌ای برای عدم پرداخت امانت مردم در بانک‌ها استفاده می‌شود و در جهان برای حفظ اعتماد مردم، بدون چون‌و‌چرا، امانت مردم و سود متعلقه را در کمترین زمان می‌پردازند. اکنون می‌توان وارد نگاه دوم در معضل ثامن‌الحجج شد. از دیدگاه سازمان شفافیت بین‌الملل، نظام اداری ایران نسبت به قبل فاسدتر شده است. اخلاق اجتماعی ضربه خورده و موجب شده بی‌عدالتی و فقر افزایش یابد. این فساد به همراه اجحاف اداری و نبود راست‌گویی، موجب خدشه به منافع عمومی شده است. فساد شامل اعمال متعددی، از جمله رشوه، رانت‌خواری، کلاهبرداری و اختلاس است. فساد دولتی یا سیاسی زمانی اتفاق می‌افتد که یک مسئول یا کارمند دولتی از ظرفیت‌های رسمی برای مقاصد شخصی بهره‌گیری کند. این یادداشت به دنبال تحلیل حیف‌ومیل‌های انجام‌شده در سپرده‌های ثامن‌الحجج نیست، ولی بر اساس اسناد سپرده‌گذاران و اظهارات ضدونقیض مسئولان می‌توان فهمید امانت سپرده‌گذاران چگونه مورد دست‌اندازی اشخاص و برخی مراکز قرار گرفته و اراده کمی برای پرداخت امانت سپرده‌گذاران در کشور مشاهده می‌شود؛ به‌طورمثال سازمان مدیریت اعلام می‌کند اگر سپرده‌های ثامن‌الحجج پرداخت شود باعث افزایش نقدینگی و تورم می‌شود؛ وقتی حرف‌های متفاوت در ارتباط با امانت مردم در بانک‌ها زده می‌شود؛ امانتی که حفظ آن وظیفه همه قواست، چگونه ترامپ دل به نارضایتی مردم و تنش‌های داخلی ایران نبندد؟

ما به تدبیر رأی دادیم

و اظهار نگرانی کرده بودند که با حرف‌های متقابلی که این روزها شاهد آن بوده‌ایم، چگونه ممکن است دعوای طرفین از شیوه سنتی «نو آن طرف خوب؛ من این طرف خوب؛ فحش بده، فحش بسون»، خارج شود و بالا بگیرد. نظامیان حق و بلکه وظیفه دارند قدرت و توانمندی‌های خودشان را به رخ بکشند؛ معنی مانور یا رزمایش‌هایی که برگزار می‌شود نیز همین است. می‌گویند در جنگ چالدران میان ایران و عثمانی، شاه‌اسماعیل جوان و دلیر که در کنار شنابر شیعه گریزان از شیعه‌کشی از آناتولی و شام بار آمده و بیشتر به ترکی سخن می‌گفت و فرماندهی سپاه ۴۰هزار نفری مجهز به شمشیر و تیروکمان را برعهده داشت، در جنگ با سلطان سلیم اول، به ترکی رجز می‌خواند و سلطان روم (عثمانی و به‌عبارتی توران) به زبان رسمی و درباری‌اش، یعنی فارسی، در جایگاه فرمانده سپاه صد‌هزار نفری مجهز به توپ و تفنگ آتشین، در پاسخ گفته بود: «چو فردا برآید بلند آفتاب» من و گرز و میدان و افراسیاب». در آن جنگ که رنگ مذهبی شیعه-سنی داشت، با وجود رشادت شاه‌اسماعیل، دیار بکر و بهلقاقش که زمانی در قلمرو شاه‌اسماعیل، یعنی اوزان حسن بایندور آق‌قویونلو بود، از دست رفت که با گذشت پنج قرن هنوز به هضم نرسیده است. به‌هرحال رجز شیوه نظامیان و فرمانده‌ها است. گفت‌وگو با دیپلماتی نیز وظیفه مدیران اجرایی کشور است. در شرایط مذاکره و عقابنیت است که می‌توان امتیازی داد و گرفت و حضور متعارف در عرصه بین‌المللی را تقویت کرد. می‌توان با حضور اقتصادی و در قالب همکاری صنعتی با همسایگانی مانند سوریه، ترکیه و عراق و لبنان از بازار بزرگ و ثروتمندی بهره‌مند شد و بهره‌رساند تا ثبات و صلح و رفاه برای همگان باشد. کسانی که به این دولت رای دادند، به کلید صلح و توسعه و تدبیر رای دادند.

شرق: مؤسسات غیرمجاز پولی و اعتباری در سال‌های اخیر یکی از

مهم‌ترین چالش‌های نظام پولی کشور بوده و نهادهای مربوطه مانند بانک مرکزی سال‌هاست با چنین پدیده‌ای دست‌وپنجه نرم می‌کنند. حضور این مؤسسات در سطح کشور از نیمه دهه ۸۰ نسبتاً چشمگیر شد و بسیاری از آنها با مجوزهای تعاونی اعتباری آغاز به‌کار کردند. طبق توافق‌نامه بانک مرکزی و وزارت تعاون، تمامی تعاونی‌های اعتباری برای ادامه فعالیت باید با نظر بانک مرکزی شروع به کار می‌کردند. مقامات وقت بانک مرکزی مدعی هستند که وزارت تعاون به این توافق‌نامه قانونی توجهی نکرد و این تعاونی‌ها پس از ادامه فعالیت به مشکلات بسیاری دامن زدند. تعداد این تعاونی‌ها در نیمه دوم دهه ۸۰ به هزار و ۷۰۰ تعاونی رسید، درشرایطی‌که به توافق‌نامه وزارت تعاون و بانک مرکزی توجهی نشد و بانک مرکزی نظارت کافی را بر این تعاونی‌ها روزبه‌روز بزرگ‌تر شدند و در قالب مؤسسات مالی به فعالیت خود ادامه دادند. بحران اقتصادی سال‌های ۹۰ و ۹۱ برای این مؤسسات غنیمتی بی‌نظیر بود تا آنها با افزایش سقف سود بانکی، سودهای وسوسه‌کننده‌ای را در جهت جذب سپرده‌های بیشتر ارائه کنند؛ سودهایی که منطق اقتصادی نداشتند و در آن مقطع هیچ‌کدام از بخش‌های اقتصاد ایران توان بازدهی سودهایی به آن میزان را نداشت. بسیاری از مؤسسات از سال ۹۳ از سوی بانک مرکزی غیرقانونی خوانده شد و به فاصله نزدیکی مؤسسات مذکور توان پرداخت سپرده‌های مردم را نداشتند و دومینوار سقوط کردند.

روایت موجود یک روایت رسمی از روند شکل‌گیری مؤسسات اعتباری غیرمجاز است. اما اقتصاددانان دلایل دیگری نیز دارند و ریشه تشکیل این مؤسسات را در عرصه وسیع‌تری می‌بینند.

در پی گسترش صندوق‌ها و مؤسسات پولی غیرمجاز و جذب هزاران میلیارد تومان از سپرده‌های مردم و خطری که از این‌جهت نظام پولی کشور را تهدید می‌کرد مؤسسه نظرسنجی ایسپا مجموعه پژوهش‌هایی را در این زمینه انجام داد که مقاله حاضر بخشی از یافته‌های این پژوهش‌ها است. این نظرات در قالب یک نظرسنجی از سوی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) انجام شده است که ۶۱ اقتصاددان و کارشناس پولی به پرسش‌های این نظرسنجی پاسخ داده‌اند و ۷۰ درصد آنان دکتری اقتصاد بوده‌اند.

در این نظرسنجی پرسش‌نامه‌ای تشریحی با ۲۱ سؤال درباره مؤسسات غیرمجاز به کارشناسان و اقتصاددانان ارائه شد. مشاغل و فعالیت پاسخ‌گویان در چهار گروه، هیت علمی و استاد دانشگاه، شرکت‌ها و مؤسسات پولی و مالی، اشتغال در پژوهشکده و فعالیت پژوهشی و بالاخره اقتصاددان و در حال تحصیل دوره دکترا بوده‌اند.

بیش از نیمی از پاسخ‌گویان عوامل ساختاری اقتصاد و نظام پولی را علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات دانسته‌اند. همچنین فقدان نظارت، بیشترین پاسخ را در علت شکل‌گیری و رشد سریع این مؤسسات به خود اختصاص داده است و از سوی دیگر باوجود ادعاهای مقامات کشور، عوامل انگیزشی فردی و سودجویی، کمترین پاسخ‌ها را در علل شکل‌گیری و رشد این مؤسسات به خود اختصاص داده است. دو سؤال اول این پرسش نظرسنجی به بررسی علل شکل‌گیری و رشد این مؤسسات پرداخته است که در ادامه نتایج آن بررسی می‌شود.

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

سخنگوی قوه قضائیه در حاشیه نشست مشترک با دادستانی خبر داد:

۱۵۹ میلیون دلار ارز بانک مرکزی در جیب سلطان سکه

تعیین کرده است. باید اینها را در اولویت قرار دهند. محسنی‌اژه‌ای درباره تعداد بازداشتی‌ها نیز گفت: ممکن است تغییراتی در تعداد بازداشتی‌ها باشد؛ به‌همین‌لیل این رقم را تا دو روز آینده اعلام می‌کنیم. مقرر شده حقوق بیت‌المال با سرعت بیشتری استفا می‌زبانی دادستانی تهران برگزار شد. این چندمین جلسه‌ای بود که دادستان تهران به همراه ضابطان و قضات تشکیل دادند و در این جلسه کارشناسان و مسئولان ذریب‌ارت از وزارت اطلاعات و ناجا نیز حضور داشتند.

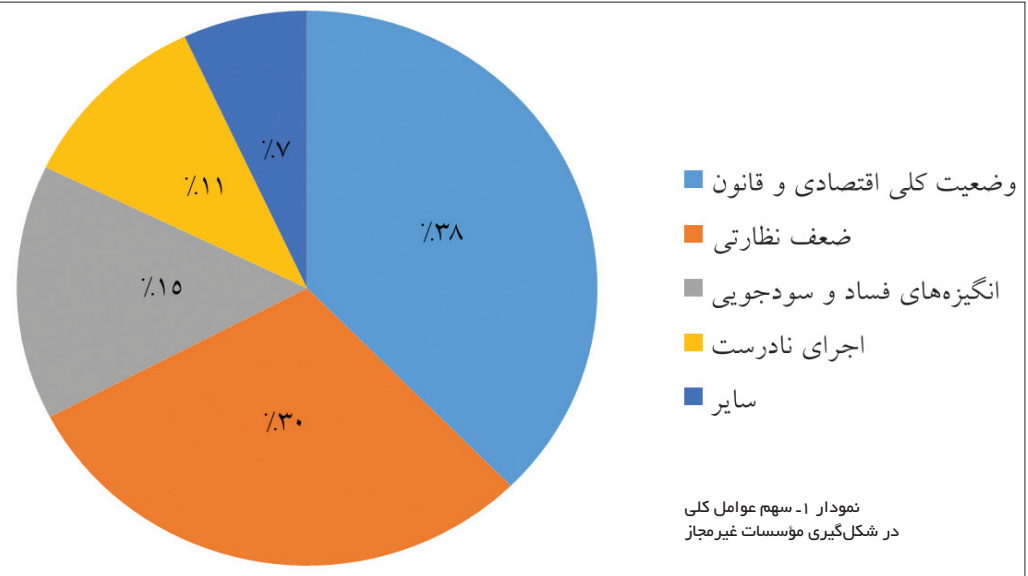
اژه‌ای با اشاره به تلاش برای سرعت‌بخشیدن به پرونده‌های ویژه اقتصادی گفت: در این جلسه توصیه شد که رویده‌ها هرچه سریع‌تر رسیدگی شود و عنصر زمان مهم است. تعداد وثیقه‌ها را گفتند و تأکید ما بر این بود که خدا را کاملاً مدنظر قرار ندید و اجحافی به کسی نشود و باید حقوق مردم استفا شود.

مدیرعامل یکی از شرکت‌هایی که ارز گرفته، فردی بی‌سواد است

سخنگوی قوه قضائیه در ادامه سخنان خود به چهار پرونده ویژه اقتصادی کشور در شرایط حاضر اشاره کرد که برخی از آنها با طرح مسئله در رسانه‌ها به سوزه‌های اصلی پیگیری قوه قضائیه تبدیل شده‌اند تا پاسخی برای سؤالات افکار عمومی یافته شود و به‌همین‌دلیل به صورت ویژه و بدون نوبت در حال رسیدگی هستند. اژه‌ای دراین باره گفت: تا این‌پرونده‌ها تمام نشده، ما از لحاظ قانون معذورت‌هایی در ارائه اطلاعات داریم؛ اما پرونده‌های ارز در دو بخش، پرونده خودرو و پرونده واردات تلفن همراه در اولویت هستند. اژه‌ای با اشاره به روش‌های افراد متخلف برای سوداگری در شرایط ویژه فعلی مثال‌هایی نیز از شیوه فعالیت این افراد زد و گفت: افرادی آمده‌اند با کارت ملی افراد بی‌بضاعت و در پوشش این افراد ارز گرفته‌اند. کسانی هم آمده‌اند شرکت تأسیس کرده‌اند و مدیرعامل این شرکت فردی کم‌سواد بوده که همه کارها را شخص دیگری انجام داده؛ اما به نام این فرد ثبت سفارش شده و پشت قضیه فرد دیگر بوده است که ما گفتیم بررسی‌ای شود چه کسی این مدیرعامل را

اقتصاد

دلایل برخورد دیر هنگام با مؤسسات غیرمجاز

علت اصلی شکل‌گیری مؤسسات غیرمجاز	
علت	تعداد
ضعف نظارتی	۳۰
عدم الزام این مؤسسات به تأمین سپرده قانونی	۲
ضعف قانون	۱۰
مجوزهای نامحدود	۲
دخالت نهادهای غیر اقتصادی	۷
فساد و پول‌شویی	۸
عدم تأمین مالی پروژه‌ها در بازارهای رسمی سرمایه	۵
رانت	۷
حجم نقدینگی	۴
سرکوب مالی	۵
رکود اقتصادی	۱۴
سایر	۷
جمع	۱۰۱

مجوزهای فراوان و دخالت نهادهای غیراقتصادی برمی‌گردد. ولی در نهایت ضعف نظارتی شاید مهم‌ترین مؤلفه تلقی شده است.

پاسخ‌گویان بیش از هر چیز بر دو عامل نخست که به‌نوعی مسئولیت آن متوجه ساختار و عملکرد کلی نظام اداری است، تأکید کرده‌اند. عوامل انگیزه‌های فردی و فساد و سودجویی در مراتب بعدی و کم‌اهمیت قرار گرفته‌اند. حتی درست‌ اجراکردن امور نیز عامل مهمی تلقی نشده است. هرکدام از پاسخ‌گویان به‌طور متوسط به ۱/۷ عامل اشاره کرده‌اند که حداقل یکی از دو عامل اصلی تقریباً در میان همه آنها مشترک است و درباره آن اتفاق نظر داشته‌اند؛ بنابراین می‌توان گفت که از نظر پاسخ‌گویان، نباید بدون تغییر در این دو علت به بهبود امور امید ی داشت.

علل رشد

در دومین پرسش خواسته شده است که علل رشد سریع این مؤسسات را بر‌شمارند. یافته‌ها در این قسمت نشان می‌دهد که علت رشد مؤسسات اعتباری غیرمجاز نیز در اینجا عموماً ساختاری معرفی شده است. ملزم‌نبودن به تأمین سپرده و ذخیره قانونی و حجم بالای نقدینگی عامل اصلی در سرعت رشد معرفی شده‌اند. در کنار فساد و ضعف نظارتی و ناکارآمدی نیز جمعا عوامل اصلی این وضعیت معرفی شده‌اند و سودجویی مردم در کمترین پاسخ‌ها ارائه شده است. در اینجا نیز عناصر غیرانگیزه‌ای به عنوان

دلایل برخورد دیر هنگام با مؤسسات غیرمجاز

شرق: مؤسسات غیرمجاز پولی و اعتباری در سال‌های اخیر یکی از

مهم‌ترین چالش‌های نظام پولی کشور بوده و نهادهای مربوطه مانند بانک مرکزی سال‌هاست با چنین پدیده‌ای دست‌وپنجه نرم می‌کنند. حضور این مؤسسات در سطح کشور از نیمه دهه ۸۰ نسبتاً چشمگیر شد و بسیاری از آنها با مجوزهای تعاونی اعتباری آغاز به‌کار کردند. طبق توافق‌نامه بانک مرکزی و وزارت تعاون، تمامی تعاونی‌های اعتباری برای ادامه فعالیت باید با نظر بانک مرکزی شروع به کار می‌کردند. مقامات وقت بانک مرکزی مدعی هستند که وزارت تعاون به این توافق‌نامه قانونی توجهی نکرد و این تعاونی‌ها پس از ادامه فعالیت به مشکلات بسیاری دامن زدند. تعداد این تعاونی‌ها در نیمه دوم دهه ۸۰ به هزار و ۷۰۰ تعاونی رسید، درشرایطی‌که به توافق‌نامه وزارت تعاون و بانک مرکزی توجهی نشد و بانک مرکزی نظارت کافی را بر این تعاونی‌ها روزبه‌روز بزرگ‌تر شدند و در قالب مؤسسات مالی به فعالیت خود ادامه دادند. بحران اقتصادی سال‌های ۹۰ و ۹۱ برای این مؤسسات غنیمتی بی‌نظیر بود تا آنها با افزایش سقف سود بانکی، سودهای وسوسه‌کننده‌ای را در جهت جذب سپرده‌های بیشتر ارائه دهند؛ سودهایی که منطق اقتصادی نداشتند و در آن مقطع هیچ‌کدام از بخش‌های اقتصاد ایران توان بازدهی سودهایی به آن میزان را نداشت. بسیاری از مؤسسات از سال ۹۳ از سوی بانک مرکزی غیرقانونی خوانده شد و به فاصله نزدیکی مؤسسات مذکور توان پرداخت سپرده‌های مردم را نداشتند و دومینوار سقوط کردند.

روایت موجود یک روایت رسمی از روند شکل‌گیری مؤسسات اعتباری غیرمجاز است. اما اقتصاددانان دلایل دیگری نیز دارند و ریشه تشکیل این مؤسسات را در عرصه وسیع‌تری می‌بینند. در پی گسترش صندوق‌ها و مؤسسات پولی غیرمجاز و جذب هزاران میلیارد تومان از سپرده‌های مردم و خطری که از این‌جهت نظام پولی کشور را تهدید می‌کرد مؤسسه نظرسنجی ایسپا مجموعه پژوهش‌هایی را در این زمینه انجام داد که مقاله حاضر بخشی از یافته‌های این پژوهش‌ها است. این نظرات در قالب یک نظرسنجی از سوی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) انجام شده است که ۶۱ اقتصاددان و کارشناس پولی به پرسش‌های این نظرسنجی پاسخ داده‌اند و ۷۰ درصد آنان دکتری اقتصاد بوده‌اند.

در این نظرسنجی پرسش‌نامه‌ای تشریحی با ۲۱ سؤال درباره مؤسسات غیرمجاز به کارشناسان و اقتصاددانان ارائه شد. مشاغل و فعالیت پاسخ‌گویان در چهار گروه، هیئت علمی و استاد دانشگاه، شرکت‌ها و مؤسسات پولی و مالی، اشتغال در پژوهشکده و فعالیت پژوهشی و بالاخره اقتصاددان و در حال تحصیل دوره دکترا بوده‌اند.

بیش از نیمی از پاسخ‌گویان عوامل ساختاری اقتصاد و نظام پولی را

علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات دانسته‌اند. همچنین فقدان نظارت، بیشترین پاسخ را در علت شکل‌گیری و رشد سریع این مؤسسات به خود اختصاص داده است و از سوی دیگر باوجود ادعاهای مقامات کشور، عوامل انگیزشی فردی و سودجویی، کمترین پاسخ‌ها را در علل شکل‌گیری و رشد این مؤسسات به خود اختصاص داده است. دو سؤال اول این پرسش نظرسنجی به بررسی علل شکل‌گیری و رشد این مؤسسات پرداخته است که در ادامه نتایج آن بررسی می‌شود.

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟». پاسخ‌گویان می‌توانستند بیش از یک پاسخ را ذکر کنند. در نهایت موارد زیر به عنوان علت اصلی شکل‌گیری این مؤسسات از سوی اقتصاددانان معرفی شده است. مشاهده می‌شود که برخی از پاسخ‌ها ناظر به وضعیت و ساختار کلی اقتصادی است؛ از جمله حجم نقدینگی، رکود اقتصادی، سرکوب مالی و ضعف قانون. برخی دیگر ناشی از انگیزه‌های منفی‌ای است که زمینه‌های سوءاستفاده را فراهم می‌کند؛ مانند پول‌شویی و رانت و برخی دیگر به عدم اجرای درست امور مثل اجرانشدن قانون، دادن

به عنوان اولین پرسش پرسیده شده است که: «مهم‌ترین علت‌هایی که باعث شکل‌گیری پدیده مؤسسات پولی غیرمجاز شد را چه می‌دانید؟